

Nationell nätverksträff –anhörigstöd i Luleå

28-30 mars 2011

”Nationella nätverket = länssamordnare för anhörigstöd”

Närvarolista:

Susanne Göransson		Jämtlands län
Inger Haraldsson		Västerbottens län
Elisabeth Öhrling		Gotland
Christina Edman Törning		Hallands län
Kristina Hansson		Jönköpings län
Susanne Hägglund		Västerås Västmanland
Kerstin Johannesson	Esklistuna	Sörmland
Kerstin Beyhammar	Hässleholm	Skåne
Kristina Knutsson Sjölund	Falun	Dalarna
Marita Gill	Karlshamn	Blekinge
Birgitta Olofsson	Kirunna	NKA
Stina Nordström	Gävle	Gävleborgs län
Ann-Kristine Karlsson	Vänersborg	Västra Götands län
Maria Linnås	Uddevalla	Västra Götands län
Thina Lindberg	Tidaholm	Västra Götands län
Helene Nykänen	Göteborgs stad	Västra Götands län
Camilla Svensson	Simrishamn	Skåne SÖSK.
Martina Takter		Malmö stad
Margareta Göransson	Västervik	Kalmar län
Jan-Olof Svensson	Växjö	Kronobergs län
Carina Oscarsson	Örebro	Örebro län
Jan Backlund	Örebro	Örebro län
Anneli Ritter	Södertälje	Södra Stockholms län
Catherine Bergvall	Danderyd	Stockholm norra
Mari Runesson	Sollefteå	Västernorrlands län
Anne Vilhelmsson	Södermalm	Stockholms stad
Monika Forsberg	Luleå	Norrbottens län

28 mars eftermiddagen

Nationella nätverket välkomnas av Margareta Bladfors Eriksson, socialnämndens ordförande.

Information från Hjälpmedelsinstitutet Ingela Månsson

Anhörigboxen

Ingela frågade om anhörigboxen har nått ut till kommunernas anhörigstöd och om man har börjat använda den? Gotland använder den på anhörigcentrum ihop med kommunens

arbetsterapeut som går igenom den. Järfälla lägger in den i programmet 2 ggr/år. Ingela informerade att det är bra att ta hjälp av arbetsterapeuterna inom kommunen och på vårdcentralen. Det handlar om det elementära saker och att inte ska göra det för "märkvärdigt" utan mer att få igång en diskussion. Många hjälpmedel står oanvända i hemmen och anhöriga känner inte till hur de ska användas. Synpunkt som kom fram var att arbetsterapeuterna inte känner till "anhörigboxen" (någon hade fått signaler om att arbetsterapeuterna påpekat att detta hinner vi inte med). Hjälpmedelinstitutet har erbjudit rehabansvariga i 270 kommuner att få anhörigboxen och det var 50 av dessa som vill ha den. Men man har också ställt olika frågor kring hur man inom rehab arbetar med anhöriga och fick då in 180-200 svar. Ingela tillägger att -Det visar att man nog är med i anhörigstödet som finns i kommunerna, men att det finns nog också mer att önska. Det finns mycket att göra för att underlätta för de anhöriga. I de uppdaterade förskrivningsprocesserna kommer nu en ruta/fråga för anhöriga att finnas.

Påfyllning av anhörigboxen kan göras genom att använda följbrevet som finns med i boxen eller gå in på www.teknikforaldre.se och beställ där. Det handlar om foldrar, pennor, förstoringsglas etc.

Det har under 2010 funnits 10 miljoner att ansöka, 86 milj. har nu fördelats till 30 olika försöksverksamheter/projekt. 7-8 av dessa projekt gäller IPPI, projekten handlar också om olika visningsmiljöer (sprida och visa hjälpmedel) försöksverksamhet (tillgänglighet bostäder m.m.)

Inför 2011 finns det ytterligare 10 milj att ansöka om, information om detta kommer ut i maj och går ut i september! OBS Sista chansen nu att söka av dessa stimulansmedel. Det ska handla om teknik för äldre och anhöriga (där de anhöriga mycket väl kan vara yngre) Det kan handla om tex. anhöriga mitt i livet, anhöriga inom psykiatri m.m. Gå in på www.teknikforaldre.se

Du kan också prenumerera www.hi.se försöksverksamheterna kan följas upp på denna sida det bloggats löpande information, samt du kan hitta information kring antalet äldre eller tex. Vad kostar en boendeplats m.m.

Nationellt kompetenscentrum Anhöriga - utvärdering/dialog Lennart Magnusson Lennart informerade om den pågående utvärdering av Nationellt Kompetenscentrum Anhöriga som nu håller på att genomföras (Svenskt demenscentrum genomgår samma utvärdering).

Se de PPT-bilder som Lennart använde vid informationen bifogas anteckningarna.

Information och diskussioner utöver ppt-bilderna gällde:

- Anhörigas ekonomi påverkas- Hur kan Nationellt Kompetenscentrum arbeta med detta?
- Se de nu framtagna kunskapsöversikter över ex samtal som stöd (anhöriga till närstående med funktionshinder)
- Ritva Gouft FOU, håller nu på att skriva en kunskapsöversikt inom funktionshinderområdet.

- Det kommer bli nya blandade nätverk under hösten 2011 bl.a. om anhängvårdarens hälsa (många anmälda redan) förvärvsarbete anhänga, anhänga och särskilt boende, samtalsom stöd (färre som anmält sig här, finns det fler intresserade? den starta i september).

- Lennart uppmanat till "tänk nytt tänk evidensbaserat"

Ett förslag är på gång att NKA inför 2012 ska utvidgas även till de "nya målgrupperna" utifrån socialtjänstlagen.

Höstens mötesdagar med NKA : Umeå	15 september
Malmö	20 oktober
Borås	3 november
Stockholm	24 november

OBS! Nytt för i år är workshops i Folkets hus dagen innan Anhörigriksdagen! Sista anmälan 6 maj.

Lennart funderade också kring att fånga upp olika debatt artiklar som kan sättas ut i lokaltidningarna kring tex förvärvsarbete anhänga, nya målgrupper eller andra förslag som framkommer?

Vid pennan/ Thina Lindberg

29 mars förmiddag

Socialstyrelsen - arbete med anhängstöd Karin Lindgren, Socialstyrelsen

Arbetet under 2011:Fokus på anhäng till personer med funktionsnedsättningar och långvariga sjukdomar, Anhängstöd inom Individ och Familieomsorgs- samt funktionshinderverksamheterna, Handläggarnas roll i anhängstödet, Frivilligorganisationernas erfarenheter, Insamling av mängdstatistik.

Karin Lindgren från Socialstyrelsen informerade om arbete med anhängstöd. Hon är den på Socialstyrelsen som arbetar med frågor som rör vägledning i arbete med anhängstöd. Hon arbetar även med frågor som rör palliativ vård (ej medicinska delar). Som kollega i arbetet med anhängstöd finns Lennarth Johansson. Karin Lindgren och Lennarth Johansson har ett delat ansvar för arbete med anhängstöd i en ny processororienterad organisation på Socialstyrelsen. Karin Lindgren finns på avdelningen för Kunskapsstyrning, enheten Vägledning. Lennarth Johansson ansvarar för uppföljning och utvärdering. I sin roll har Karin Lindgren många kontakter med anhängkonsulenter, främst via e-post. Idag finns många nya anhängkonsulenter som vänder sig till henne, framförallt inom områdena IFO (Individ-och Familieomsorg) och FH (Funktionshinder). Karin Lindgren såg ett behov av att nya

anhörigkonsulenter får en kontakt med etablerade kollegor så att man kan samarbeta med frågor som rör anhörigstöd.

Karin Lindgren tog upp följande områden under sin presentation, som hon för övrigt önskade skulle fungera som ett samtal med nätverket;

Reflektioner kring slutsatser i den första årsrapporten till regeringen: Årsrapporten grundade sig på den enkät som tidigare skickats ut till verksamheterna IFO, FH, och ÄO (Äldreomsorg). Det är en första rapport där Socialstyrelsen utvärderar arbetet med anhörigstöd efter att lagändringen kom år 2009. Enkäten besvarades av mellan 70 - 87 % av alla verksamheter, vilket anses vara tillräckligt för att kunna dra en slutsats. Sammantaget kan sägas att den viktigaste slutsatsen var att anhörigstödet fortfarande till stor del handlar om stöd för äldre. Inom områdena IFO och FH är utvecklingen av arbetet med anhörigstöd fortfarande i sin linda. Enkäterna skickades ut till verksamhetscheferna i syfte att väcka reaktioner, framförallt inom områdena IFO och FH. Detta ledde till att Socialstyrelsen bland annat fick frågor kring stimulansbidragen som skickats ut - man kände i många fall inom IFO och FH inte till dessa pengar överhuvudtaget. Socialstyrelsen såg också att många inom IFO och FH hade samma erbjudanden till sina målgrupper som redan fanns inom ÄO. Det var också vanligt att information kring anhörigstöd på webbplatser fanns under avsnitt som rörde äldre, vilket i sig kan ge fel signaler.

Lennarth Johansson har tidigare undersökt webbplatser runt om i olika kommuner för att se hur det ser ut när det gäller information om anhörigstöd. Eventuellt kan det bli aktuellt att på nytt göra en liknande undersökning för att se hur hemsidorna ser ut när det gäller information om anhörigstöd och för att se om det blivit en förändring.

I december varje år kommer Socialstyrelsen att sammanfatta det nationella arbetet med anhörigstöd såsom man gjort i denna första årsrapport. Därmed kommer det årligen fram till år 2014 komma ut enkäter till kommunerna som ska besvaras och nästa enkät kommer att skickas ut om ett par - tre veckor. Nätverket hade ett önskemål om att man i enkäten ställer frågan om man **har** erbjudit anhörigstöd inom de olika verksamheterna.

Karin Lindgren har fått intrycket att det finns gott om utrymme att ta emot anhöriga men att det kan vara svårt att uppskatta hur många anhöriga vi faktiskt träffar. Det kan också vara svårt att avgöra varför vi tar emot anhöriga - finns inte alltid specificerat. Karin Lindgren undrade över det utbud som finns – är det rätt eller fel? Nätverket återkopplade att man oftast registrerar antal anhöriga genom så kallad pinnstatistik, och att det därför kan vara svårt att utläsa mer exakt statistik kring vilken anhörig man tar emot. Det som statistiken vanligast kan ge en bild av är i vilken omfattning avlastning/avlösning via bistånd beviljats.

Nätverket lyfte fram att träffpunktsverksamhet är en indirekt form av anhörigstöd liksom de träffar som anhörigombud har med anhöriga.

Karin Lindgren påpekade att all verksamhet måste följas upp och att det därför är viktigt att man även för anhörigstödsarbete måste sätta mål och uppföljning/utvärderingsdatum. Det kan exempelvis göras när man arbetar med verksamhetens mål och utvärdering/uppföljning generellt. Karin Lindgren trodde

att man i varje kommun får använda sig av sina egna kvalitetsmetoder i arbetet med anhörigstöd och ställde samtidigt frågan om varför ska det vara svårt att implementera anhörigstödsarbetet i den egna verksamheten? Annat arbete, som exempelvis med stroke och demens ses som en del av den vanliga verksamheten, men inte anhörigstöd. Anhörigstödsarbete bör alltså inte finnas som en egen verksamhet isolerat från övrig verksamhet. Arbetet med anhörigstöd bör vidare vara en viktig aspekt att ta hänsyn till vid upphandlingar med privata aktörer.

Karin Lindgren lyfte fram att ett grundläggande anhörigstöd är ett gott bemötande från personals sida och detta har all personal ett gemensamt ansvar för att uppfylla. Däremot kunde speciellt insatser som är riktade mot anhöriga med specifika behov (utifrån målgrupp) ges av anhängkonsulenter eller andra som arbetar specifikt med anhörigstöd i sitt uppdrag. Båda dessa aspekter är lika viktiga och man måste samverka i sina insatser gentemot anhöriga, och känna till varandra.

Nätverket lyfte fram att det kan vara ett problem när chefer inte tar till sig arbetet med anhörigstöd och att det därför bör vara en speciell utbildningssatsning gentemot chefer när det gäller vikten av anhörigstödet inom verksamheterna. Ett tips var att ha Gunilla Matheny som inspiration i ett sådant syfte. Ett annat tips var att alltid ha med frågan kring arbetet med anhörigstöd i slutet av relevanta möten samt att försöka bryta ner perspektivet till vad det innebar "för mig i min verksamhet" så att man lättare kunde ta det till sig och arbeta med det.

Karin Lindgren lyfte fram den historiska utvecklingen i vårt samhälle som idag skapat en tillvaro där exempelvis många barn med funktionshinder bor hemma och där föräldrarna (anhöriga) har en utmanande tillvaro. Föräldrarna blir idag ofta det enda riktigt nära nätverket kring barnet och det kan vara oerhört belastande samt kräver stort ansvar. Föräldrarna är de som i sådana fall har en enorm kunskap om sitt barn och barnets behov - samtidigt har vi som arbetar inom vård och omsorg lärt oss att vi ska i första hand prata till individen och inte till den anhörige. Det kan leda till att vi missar möjligheten att ta in de anhöriga och låta dem bli delaktiga, samtidigt som vi missar möjligheten att ta del av deras kunskap. Har vårt sätt att se på den närstående och att "tala till den närstående" skuffat undan anhöriga? Nätverket lade fram att det även kan vara svårt för en enskild anhängkonsulent att ha kännedom om alla specifika koder och kulturer som inbegriper den närstående och dennes tillvaro. Nätverket påpekade vidare att man på vissa håll i landet har ett kundperspektiv som inbegriper den närstående samtidigt som man har ett indirekt kundperspektiv som då inbegriper den anhörige. Det kan vara ett sätt att göra den anhörige delaktig och få del av dennes kunskap om den närstående. Dock pratar vi inte "anhöriga" i styrkort, utan istället säger vi "medborgare" och "kunder". Kanske ska detta ändras? Det är även viktigt att lyfta fram de anhöriga som finns bland våra medborgare och kunder, och som ännu inte finns i våra respektive organisationer. Det kan ske genom kontakter med BVC, och skolorna. Därmed kan vi fånga anhöriga i tid och arbeta både hälsofrämjande och förebyggande. Det ingår vidare också i en biståndsutredning att ha ett helhetsperspektiv – och det innefattar att kartlägga det sociala nätverket och de resurser som finns runt den enskilde (anhöriga). Utbildning kring arbete med anhörigstöd, som är riktad gentemot handläggare, kan därmed leda till ett förbättrat möte redan vid en av de första kontakterna man får med anhöriga.

Karin Lindgren påvisade att det i årsrapporten refereras till "Strokestudien" och "Mullsjöstudien". I dessa studier lyfts fram att det inte finns så många okända anhöriga i samhället. De flesta hade redan någon form av kontakt med en myndighet, och speciellt med Rehab. Arbetet med förebyggande hembesök visade också att många anhöriga redan är kända. Dock finns det andra studier, exempelvis kring palliativ vård, som visar på motsatt resultat. När det gäller barn som anhöriga kan man se att skolan oftast är den som först fångar upp dem. Socialtjänsten och Hälso-och sjukvården har vidare ett gemensamt ansvar för att se barnen och deras situation.

Socialstyrelsens uppföljning/enkät riktas åter till verksamhetscheferna inom IFO, Funktionshinder och äldreomsorgen :

Karin Lindgren informerade om att enkäten för år 2011 kommer att beröra det första kvartalet och innefatta samma frågor som föregående års enkät. Dock frågar Socialstyrelsen denna gång även efter statistik kring olika service insatser, som är allmänt inriktade och ej biståndsbedömda. De insatser som olika frivilligorganisationer står för innefattas inte i enkäten. Det visade sig dock på nätverkets reaktioner att det kan vara svårt att särskilja på insatser som bedrivs av kommunen och de insatser som bedrivs av frivillig organisationer, då man ofta samverkar kring insatserna. Vad är då vad? Där menade Karin Lindgren att man får göra en bedömning av vem som står som ytterst ansvarig för verksamheten och om det då är kommunen så ska den verksamheten redovisas i enkäten. Annars redovisas den inte.

Karin Lindgren betonade att man från Socialstyrelsens sida vill påvisa att det **är kommunens ansvar enligt lagen att bedriva anhörigstöd**. Det är en verksamhet enligt Socialtjänstlagen.

Nätverket önskade att man i enkäten var noga med att definiera och specificera det man frågar efter i syfte att undvika missförstånd. Enkäten är ett första försök till att få en bild av hur det ser ut i landet när det gäller det allmänna utbudet av serviceinsatser. Exempel på insatser som enkäten kommer att inrikta sig på är enskilda samtal, samtal i grupp (som leds av utbildad personal), avlösning som service, hälsofrämjande service, och annan service. Enkäten kommer att komma ut på Socialstyrelsens hemsida så att man som anhörigkonsulent och anhörigsamordnare ska kunna ta del av den och ha kännedom om den. Detta då enkäten skickas direkt till cheferna inom respektive verksamhet.

En fråga för att kunna få in mängdstatistik kring serviceinsatser som getts ska också ställas i enkäten.

Sekreterare Helene Nykänen - samordnare anhörigstöd Göteborgs stad.

Den 29 mars eftermiddagen.

Karin Lindgren SoS. Eftermiddagen fortsätter med diskussion kring aktuella frågeställningar som inkommit från anhörigkonsulenter/samordnare runt om i landet.

Öronmärkta pengar hur kommer det att se ut framöver?

Från 2011 och framåt kommer 300 mkr att fördelas via det generella statsbidraget till kommunerna. Eftersom pengarna går ut till kommunerna i den generella potten är de därmed inte "öronmärkta". SoS

är inte inblandad utan pengarna kommer till kommunerna via Finansdepartementet. Fördelningsnyckeln är förändrad och för 2011 samt 2012 får varje kommun 32 kr/invånare. Under 2013 delas det ut 31 kr/invånare. Detta innebär att vissa kommuner får mindre pengar än tidigare och att andra kommuner får mer i potten.

Karin uppger även att det ser olika ut i kommunerna vad gäller personal i anhörigstöd. I vissa kommuner anställs fler anhörigkonsulenter medans det i andra kommuner är så att tjänster drags in och att andra funktioner får ta över arbetet med anhörigstöd.

Kan en Anhörigkonsulent vara motor för alla verksamheter?

Karin uppger att i större kommuner anställs det nu anhörigkonsulenter med inriktning mot andra målgrupper (än äldre). Karin anser att anhörigkonsulenten bör ha kunskap om "sin" målgrupp samt kunskap kring hur verksamheten arbetar. Det är även bra att ha med sig historik och förändring/utveckling. Samtidigt är Karin medveten om att det blir svårt i mindre kommuner.

Hur är bästa sättet att nå anhöriga?

Karin hänvisar till Mullsjöstudien av personer som drabbats av stroke. Drygt hälften av de anhöriga som hade stora omsorgsåtaganden var kända av kommunen. Nästan alla anhöriga, vars närstående behövde hjälp med personlig omvårdnad var kända av kommunen.

I region Skåne med 33 kommuner har det utarbetats ett gemensamt informationsmaterial som finns på vårdcentraler, sjukhus samt på olika platser i kommunerna. En utvärdering visar att antalet "kända" anhöriga har inte ökat men att igenkännandet av anhörigstöd har ökat.

I Skaraborg har man en gemensam markandsföreläsning mellan kommunerna som är riktad mot vårdcentraler och sjukhus.

I Dalarna har man via regionförbundet tagit fram ett vykort om att anhörigstöd finns med kommunlogga och detta är skickas ut till alla vårdcentraler och sjukhus.

Även i Uppsalalän finns ett vykort.

I Gävle har anhörigstöd bokat stadens informationstavlor för info. om anhörigstöd.

Jönköping har på börjat ett arbete med "seniordialog" som ska utmytna i en anhörigplan för kommun och landsting.

I Örebro förs det mycket statistik bland annat om hur många som kommer in i anhörigstöd. Denna statistik visar att 2/3 tackar nej till olika aktiviteter under den första tiden i anhörigstöd.

Kommunerna kring Kungälv's sjukhus har tagit fram en gemensam informationsbroschyr.

Karolinska sjukhuset har skrivit avtal med kuratorerna att de ska ta upp anhörigstöd vid samtal.

Dokumentation. Vem ska dokumentera, vad och hur?

Karin undrar vad som är oklart och hänvisar till meddelandebladet som gick ut 2010.

Biståndshandlagda insatser är inget problem utan de dokumenteras. Som tidigare får vi svaret att personliga arbetsanteckningar får vi föra. Dessa ska vara inlåsta samt får inte föras vidare till någon annan som ex.vis en semester vikarie eller annan profession.

Alla verksamheter som bedrivs av kommunen måste ha en verksamhets dokumentation. Vad är målet och hur har det följts upp under året?

COAT- Karin uppger att det är lämpligt att biståndshandläggare fattar beslut om det ska uppföras en stödplan. Utföraren som upprättar stödplanen får/måste sedan dokumentera. Karin uppger även, att utan biståndsbeslut är det inte tillräckligt att ge anhöriga originalet och att behålla en kopia själv på en stödplan. Det finns inte stöd i lagstiftningen att göra på det sättet.

Mycket av det kommunerna erbjuder är serviceinsatser, dessa får inte dokumenteras.

Karin tipsar om att ta kontakt med familjerådgivningen i sin kommun. De har lång erfarenhet av att föra arbetsanteckningar.

Karin informerar om att slutsatserna från årsrapporterna medför att SoS i fortsättningen kommer att arbeta vidare med fokus på anhöriga till närstående med långvarigsjukdom samt till närstående med funktionshinder.

Dialogseminarium

Karin delger vad som framkommit vid ett Dialogseminarium med LSS-handläggare från Stockholm. Se även bifogade anteckningar. Vilka frågeställningar har handläggarna till anhöriga vid utredningen? LSS-handläggarna i Stockholm har anhörigfrågor i sitt utredningsinstrument, så att anhörigas behov utreds. Handläggarna uppger att de inte har stödsamtal men vill ha god kunskap kring stödsamtal och anhöriggrupper. Handläggarna tror att det är svårt att få anhöriga att ansöka om bistånd för egen del men att bra serviceinsatser är lättare att ta till sig. Stadsdelar och kommuner måste bli bättre på att samverka för att nå specifika grupper/diagnoser. Handläggarna anser även att anhöriga har större behov av stöd än vad de kan fatta beslut om. Detta beroende på bristande resurser i kommunen eller att det inte finns insatser som passar. SoS frågar gruppen om vilken grupp anhöriga de anser har störst behov av stöd. Handläggarnas svar är –anhöriga till yngre personer med demenssjukdom, -föräldrar till barn med svåra funktionshinder, -anhöriga till närstående personer med neuropsykiatriska diagnoser.

En tanke som fördes fram var om SoS kan ta fram ett utbildningsmaterial för handläggare. Under våren kommer SoS att ta ställning till om de kan ta fram ett material och om behov finns i övriga Sverige.

Nästa grupp med handläggare som SoS ska träffa är de som arbetar mot socialpsykiatri.

Karin framför att SoS ska ta kontakt med Frivilligorganisationerna och undersöka om de känner till kommunernas anhörigstöd. Frågeställningar är;

-hur samverkar de olika organisationerna med kommunerna?

-hur ser organisationerna på värdet av anhörigstöd och vad efterfrågar medlemmarna?

-hur ser organisationerna på anhörigas behov, ser de någon förändring sedan lagändringen?

-svarar olika organisationerna generellt eller skiljer det sig mellan dem. (inte pensionärsorganisationerna)

SoS ska även framföra tydligare att de är en rådgivande nämnd som man kan diskutera resultat med.

Det motiverande samtalet. Lena Olsson-Lalor, KBT-terapeut, arbetar vid KBT-kliniken Norr,
Se även bifogad fil.

Vad är det vi ska förändra hos anhöriga?

-hjälp att avgränsa

-ta mot hjälp

-lyssna på sig själv

Lena beskriver MI som ett träd med rötter som bas, stammen där vi arbetar med förändring för att sedan kunna skörda frukten i kronan.

Rötterna är andan i MI och består av samarbete, autonomi och inre resurser.

Tänk på att anhöriga är experter på sitt område och vi är två experter som ska samarbeta för att nå målet. Hur märker jag när vi kommit till förändring? Ofta förändras röst, språk och kroppsspråket. Det är då viktigt att finnas kvar när man nått målet/frukten, att stå bredvid och vara empatisk.

Stammen

- Empati. Att reflektera och spegla, sammanfatta det du hört för att visa att vad du sett ur den anhöriges perspektiv. Detta måste upprepas vid fler tillfällen.
- Diskrepans. När värderingarna inte går ihop med det jag faktiskt orkar med/klarar av. Hitta vad som kan minska diskrepansen eller hjälp till att öka den.
- Respektera motstånd (i samtalet) När den anhörige inte är med dig i samtalet utan ni befinner er på olika platser, något blir tungt i samtalet. Backa om du märker motstånd för att överblicka läget. Vad är det som händer?
- Undvik att argumentation
- Bygg kompetenskänslan. Ge de anhörige bekräftelse. Vad bra du är! Skriv/ta fram vad som är bra. Vad var/är det som är mindre bra och kan bli bättre?

I det motiverande samtalet arbetar man genom att

Utforska → Erbjud → Utforska

I utforskardelen tas frågor upp som, -Vad vill du ta upp idag? Ofta blir det många trådar att följa och då kan man "parkera" en tråd till nästa tillfälle. Gå gemensamt igenom vilken tråd/fråga som ska behandlas och vilken/vilka som ska "parkeras".

När det blir svåra val/situationer för den anhörige kan man ställa frågor och be honom/henne skatta dessa på en skala mellan ex.vis 1-10. Hur viktigt är detta för dig? Hur kan du vårda i hemmet? Hur redo är du att ta hem någon från sjukhuset etc. Genom att sammanställa svaren kan man sedan komma fram till ett erbjudande – förändring.

Förändringscirkeln visar på faser den anhörige går igenom i sitt förändringsarbete.

Var finns den jag pratar med? Är han/hon beredd? Är han/hon ambivalent?

I MI är man med och styr genom att visa på fördelar, nackdelar, fördelar. Locka fram dessa, plocka upp och påvisa dem för att sedan gå till handling. Tänk på att ett litet, litet steg för dig kan vara ett stort kliv för den anhörige.

Viktigt är att stanna upp, våga fråga och bekräfta. Det är även viktigt att backa och inte ge för många förslag, lyssna på vad den anhörige säger.

Efter samtalet, reflektera över -vad var det som gjorde att detta samtalet gick så bra? Även "bra" samtal är det viktigt att reflektera kring för att ta med sig detta till nästa samtal. Men reflektera även kring –vad var det som gjorde att det inte gick bra. Reflektera för att ta med dig –vad kan jag göra för att förändra när det känns tungt? (ex.stanna upp, våga fråga, backa)

Minnesanteckningarna är förda av Maria Linnås, Anhörigkonsulent Uddevalla

Den 30 mars förmiddag

Toppmöte i anhörigstödet Dagny Wikström / leg Arbetsterapeut, demensutvecklare, författare
Luleå kommun

Värna Världigheten

Med inspiration och glädje talar Dagny om vikten att värna om någons världighet och gav oss 5 nycklar att använda oss av för att få till ett toppmöte med anhöriga /närstående.

Anhörigstöd i demensvård är att både ta hand om anhörig och närstående/vårdtagare. Viktigt är att ha sjukdomskänedom, specifikt hjärnans funktion och hjärnsador och som hjälpare måste man inrikta sig på anhörig och närstående var för sig. Handläggare som möter båda bör inrikta sig på vårdtagaren, "ligga lågt" i samtalet och sedan ta in anhörigvårdarens syn på situationen.

Vi vill alla i olika situationer rädda vårt eget ansikte, så gäller även den som är dement. Därför är det extra viktigt att inte utsätt någon med en kränkning genom att t ex tillrättavisa/rätta något som blivit fel.

Ett gott möte ger alltid en bra känsla som sitter i även om man glömmet mötet!

Kritik kommer ofta från anhöriga att det är för lite aktiviteter på särskilda boenden. Men... vem av oss vill bli aktiverade, bättre är att själv få möjligheten att aktivera sig själv och låta den egna kreativiteten flöda över genom olika "input" och stimulans utifrån.

De 5 nycklarna för att få till ett toppmöte är:

Nå   Nu   Ja   Le   Se

- **Nå fram – ha strategi**

- ta fram lite uppgifter om den du ska möta
- vänta, tänk, prata inte så mycket. Alla sinnen måste få möjlighet att användas
- avväg noga och sedan fatta beslut

- **Nu...**

- hitta något som är igen kännande
- säg sanningen - men inte alltid allt
- starta om .... Var i nuet!!!
- Följ den andres tankar

- **Ja...**

- följ med i resonemanget, men gå inte hela vägen
- bekräfta det som är sant
- "gå med" en bit men inte fram till målet, följ med in i "rondellen", där finns ofta en utväg, dock inte för fort
- låt dem berätta färdigt, nicka gärna utan att hålla med
- säg inte nej direkt

- **Le...**

- förmedla med kropps och ansiktsuttryck samma som du säger – även ett leende hörs i telefonen

- **Se...**

- själva människan
- " värre än att se är att inte bli sedd"

Se även bifogad fil om "nycklarna" och läs gärna artikel i senaste tidningen Äldreomsorgen 2/2011 med en intervju med Dagny Wikström om nycklarna. Finns att beställa:

http://www.fortbild.se/ao/?location=1,3&artnr=3412&-session=ff_order:C3C43E3009caf255C4OUW2E0550C

Läger för unga anhöriga med demenshandikapp

Kristina Sjölund Hansson Dalarna delger oss info om helglägret 12-14 augusti som arrangeras av Mora och Avesta kommuners anhörigstöd tillsammans med en ung anhörig, Mattias Leslie Karlsson.

Lägret är inte enbart för Dalarnas kommuner utan alla kan anmäla sig. Åldersgräns 18-30 år och begränsat antal platser, 50 st. se vidare info www.mora.se/sommarlager

Kristina vill dock göra oss uppmärksamma på och vara beredda ifall det kommer förfrågningar angående lägerkostnader pga att arrangörskommunerna har ambition att hjälpa till med kostnaden och uppmanar i infobladet att kontakta anhörigstöd i sökandes kommun.

Reflex – en nationell symbol för Nationella Anhörigdagen.

Marita Gill Blekinge för fram förfrågan och förslag om att ev. ha en gemensam symbol för anhörigstöd som kan delas ut på tex nationella anhörigdagen 6 okt. Marita kommer att maila ut förfrågan som vi sedan för ut i resp. nätverk för att varje kommun därefter kan ta ställning om intresse finns för denna aktion.

Övriga frågor

- Vart tog nätverket för anhörigstöd under 65 år vägen? ingen visste säkert hur det var idag.
- Finns det någon metod för stöd till anhöriga med eget funktionshinder/funktionsnedsättning? I Göteborg finns KBT-team som jobbar med speciell metod för olika neuropsykiatriska funktionshinder.
- Anhörigbidrag? Hemvårdsbidrag? Anhörigvårdar anställning? Pan-anställning? Vad gäller när man vill vårda själv? Varje kommun beslutar vad som gäller i sin kommun om ev. bidrag och anställningar. Många förfrågningar inkommer till Nka, varvid det finns mycket bra allmän information på deras hemsida.

Avslutningsvis gjorde nätverket gjorde en liten enkel " kartläggning" kring hur ser det ut i landet när det gäller "de nya målgrupperna" vilka anhörigkonsulenter (eller motsvarande) utvecklingstjänster /övergripande tjänster som idag ska arbeta enbart med de nya målgrupperna/ eller både och?

I Stockholm har 18 nya anhörigkonsulenter anställs gentemot anhöriga till närstående under 65 år (vilka grupper som menas med detta är ännu lite oklart då tjänsterna nyligen tillsatts). Dessa har bildat ett eget nätverk.

Nätverket gjorde följande lista:

Nedanstående är personer har fått ett uppdrag att arbeta med anhörigstöd inom de "nya målgrupperna" (några har fått ett specifikt uppdrag utifrån de "nya" målgrupper, andra har fått hela socialtjänstlagens målgrupp och/ eller delar av "de nya målgrupperna")

Thina Lindberg	Tidaholm	projekt inom IFO och socialpsykiatri
Catherine Berglund	Danderyd	äldreomsorg, IFO missbruk och psykiatri
Britta Sundmalm	Stockholms stad Södermalm	yngre funktionshindrade

Linnea Näsman	Södertälje kommun	projekt nya målgrupper
Yvonne	Kumla kommun	Anhöringscentrum
Gina Axelsson	Örebro kommun	Anhöringscentrum (FFF)
Helene Nykänen	Göteborg	IFO och funktionshinder
Marina Takter	Malmö stad (Anhörigkoordinator)	arbetar övergripande mot alla målgrupperna
Camilla Svensson	Simrishamn	Vård och omsorg, IFO och LSS
Boel Nording	Ystad	LSS (Boel.nording@ystad.se)
Maria Jansson	Tomelilla	Vård o omsorg, IFO, LSS
Ulla Sjunesson	Sjöbo	Vård o Omsorg, LSS
Stina Nordström	Gävle (ny tjänst 1 april 2011)	IFO, LSS
Marita Gill	Karlshamn	LSS
Kristina Knutsson	Falun	Vård o Omsorg + en övergripande handlingsplan
Kerstin Beyhammar	Hässleholm	har fått uppdrag att arbeta med alla målgrupper
Eila Ulf	Nyköping	Psykiatri och ev. funktionshinder
Kerstin John	Eskilstuna	Socialpsyk. och funktionshinder
Namn?	Katrineholm	funktionshinder ev. soc. Psykiatri
Per Nybons	Västerås	psykisk ohälsa
Lena ?	Surahammar	alla målgrupper
Sandra Viktorin	Jönköping	Funktionshinder
Christina Edman Törning	Hallands län	mot alla målgrupper
Anhörigkonsulent	Umeå	speciell inriktning psykiatrin
Gunilla Eriksson	Västerbottenslän- Nordmaling	(gunilla.eriksson@nordmaling.se)
Jämtlands kommuner	Väldigt varierat. Några anhörigkonsulenter har alla målgrupper medan andra fortfarande bara äldre. Inget dock särskilt uttalat...	
Gotlands kommun	Anhörigkonsulent tillsammans med utvecklingsledare fått uppdraget att inventera vilket stöd som ges till anhöriga inom Funktionshinder och IFO samt hur behovet ser ut.	
Uddevalle	är på väg neuropsykisk diagnos.	

Vid pennan "kring denna lilla kartläggning" Thina Lindberg

Innehåll i nästa träff

Till nästa gång fanns önskemål om:

- diskussionstid
- medverkan från
  - Socialstyrelsen. Karin Lindgren,
  - Hjälpmedelsinstitutet Ingela Månsson,
  - NKA, presentation/info om kunskapöversikter tex Marianne Winqvist och Ann-Britt Sand
- Ekonomi

- Kommunernas ekonomi, bjuda in representant från SKL för aktuell information med inriktning på kommunernas stimulansmedel och hur de fördelas. Stämmer det enligt den beräkningsformel som finns, dvs 31:-/inv? Varje län tar med sig en sammanställning av hur det ser ut i varje kommun med stimulansmedlen
- anhörigas ekonomi, anhörigvårdsbidrag, närståendepeng m.m

- Fokus på IFO, LSS, psyk.
- gemensam fokus och samarbete kring Anhörigdagen 6 oktober tas med till nästa möte för att ev jobba med 2012
- anhörigkonsulentens kompetens

Nästa träff

Stafett pinnen går nu vidare till Västra Götalands Län och **nästa träff blir 10-12 oktober.**

Plats ännu inte fastställt: Göteborg, Skövde, Uddevalla eller Vänersborg?

Vid pennan denna sista dag/Ann-Christine Karlsson